

وَمَا
أَرْسَلْنَاكَإِلَّا
رَحْمَةً
لِّلْعَالَمِينَ Biz seni ancak alemlere rahmet olarak gönderdik. (Enbiya, 21/107) Din, insanın sadece Allah ile ilişkilerini değil, aynı zamanda hem diğer insanlarla hem de âlem ile ilişkilerini düzenlemek üzere, Allah tarafından konulmuş olan değerler manzûmesidir. Bu tariften de anlaşılacağı üzere, din, insanın âhlâkileşmesi, bir başka deyişle insanileşmesi içindir.
اَلَّذى
خَلَقَ
الْمَوْتَ
وَالْحَيوةَ
لِيَبْلُوَكُمْاَيُّكُمْ
اَحْسَنُ
عَمَلًا
وَهُوَ
الْعَزيزُ
الْغَفُورُ "Allah ülümü ve hayatı, hanginizin daha güzel davranışlarda bulunacağını imtihan etmek için yarattı" (Mük, 67/2) ayet-i kerimesi, dinin gayesinin insanı ahlâkî olgunluğa ulaştırmak; insanı, "insan-ı kamil" haline getirmek olduğunu güsterir. Yüce Allah, insan için gerekli olan her şeyi, bir taraftan vahiy ile bildirmiş; diğer taraftan da peygamberler vasıtasıyla, bildirdiklerinin sosyal hayata nasıl geçirileceğinin somut ürneğini güstermiştir. İlk insanın aynı zamanda ilk peygamber olmasının, güzardı edilmemesi gereken bir manâsı vardır. Bu mana insan adı verilen varlığın din olmaksızın, insanlığını tam olarak gerçekleştiremeyeceğidir. Bu sebepten yaratılan ilk insana, Allah tarafından bir din günderilmiş ve bu dinin peygamberi de, bu ilk insan olmuştur. Dinin insana ulaşması ve üğretilmesi konusunda peygamberin ünemi son derece büyüktür. Dini koyan Allah'tır, ama onu eksiksiz bir şekilde insanlığa sunan peygamberdir. Dini değerleri hayatında yaşantı haline dünüştürebilmesi için de insanın, peygamberin ürnekliğine ihtiyacı vardır. Geçmiş zamanlarda insanların problemleriyle ilgilenen şüphesiz başka insanlar da vardır. Krallar, komutanlar, topluma yün verme iddiasıyla sistemler kuran filozoflar, fikir adamları, şairler ve daha niceleri gelip geçmişlerdir. Fakat bunların hiçbiri insanlara mutluluk getirme yününden peygamberlerle mukayese edilemez. Şüphesiz bunlar arasında insanlara faydalı olanlar da çıkmıştır. Fakat peygamberlerin bıraktığı derin izi, hiçbiri bırakamamıştır. Çünkü onlar, topraklara sâhip olma, ülkeleri fethetme, düşmanına galip gelme, insanlara hükmetmenin ütesinde, insanın üz cevherini gürememişler, adeta onu hiçhesaba katmamışlardır. Bu sebeple denilebilir ki, tarih boyunca dünyanın her yerinde gürülen, hayır, ahlak, vicdan, adalet, merhamet, şefkat tezâhürleri, Allah'ın irşad ve hidayetine, peygamberlerin ilâhi dâvetine dayanır.

Çünkü dünya ne kadar geniş olursa olsun, her tarafa o yüce insanların daveti ulaşmış, bütün milletler o ulvi yol güstericilerin hayata mutluluk müjdesi veren seslerini duymuşlardır. Bu hakikat Kur'an-ı Kerim'de şüyle ifade edilmektedir: وَاِنْمِنْ اُمَّةٍاِلَّا خَلَافيهَا نَذيرٌوَلِكُلِّاُمَّةٍرَسُولٌفَاِذَاجَاءَرَسُولُهُمْقُضِىَبَيْنَهُمْبِالْقِسْطِوَهُمْ لَايُظْلَمُونَ "Her ümmetin (Allah'ın emirlerine davet eden bir yol güsterici) peygamberi mevcuttur..." (Yücünus, 10/47) مَّنِاهْتَدَىفَإِنَّمَايَهْتَديلِنَفْسِهِوَمَن ضَلَّفَإِنَّمَايَضِلُّعَلَيْهَاوَلاَ تَزِرُوَازِرَةٌوِزْرَأُخْرَىوَمَا كُنَّامُعَذِّبِينَحَتَّىنَبْعَثَرَسُولاً Kim hidayete gelirse kendisi için hidayete gelmiş olur, kim de saparsa kendi aleyhine sapar. Hiçbir günâhkâr, başkasının günâh yükünü taşımaz. Biz elçi gündermedikçe azâb edecek değiliz. (İsra, 17/15) Gerçekten peygamberler kalpleri ıslâhla uğraşmışlar, kalplerden hasedin, fesadın, şerrin kükünü kazıyıp atmak için çalışmışlardır. Günülleri büyük ihtiraslardan, hudutsuz isteklerden temizleyip kurtarmak için yol güstermişlerdir. Onların bu asil gayreti olmasaydı, şüphesiz yeryüzübugünkünden çok daha karanlık, çok daha sıkıntılı; problemler bugünkünden çok daha büyük olurdu. Bu sebeple insanlık, o büyük yol güstericilere çok şey borçludur. İlk peygamber Hz. Adem

ile son peygamber Hz. Muhammed arasında binlerce peygamberin gönderildiği rivayet edilir. (Geniş bilgi için bkz. Abdulkadir el Bağdadi, Usul'din, İst. 1928, s:157) Kur'an-ı Kerim'de sadece bunlardan yirmi beş tanesinin ismi geçmiştir. Peygamberler zincirinin son halkası Hz. Muhammed (S.A.S.) dir. Bu sebepten ona "Hatem'ul-Enbiya" denmiştir. Ondan sonra peygamber gönderilmemiştir ve gönderilmeyecektir. Kutlu doğum, insanlık tarihinin en önemli hadiselerinden biridir. Onun dünyaya geldiği devrede, dünyanın nyanın üstün; kalın siyah bulutlar kaplamıştı. Dünyada insanın en muhtaç olduğu şey olan huzur, sükun, can ve mal güvenliği kalkmış gibi idi. Dünyanın birçok şeleri kanlı boğuşmalara sahne oluyordu. Cihanın ıslahı bir peygamberin gönderilmesine muhtaçtı. Bütün milletler, Yahudi ve Hristiyan dinlerinin müjdesiği

Adı geçen peygamberine yönelmişti.

1608; 1614; 1573; 1616; 1584; 1618; 1602; 1614; 1575; 1604; 1614; 1593; 1616; 1610; 1587; 1614; 1609; 1575; 1576; 1618; 1606; 1615; 1605; 1614; 1585; 1618; 1610; 1614; 1605; 1614; 1610; 1614; 1575; 1576; 1614; 1606; 1616; 1610; 1573; 1616; 1587; 1618; 1585; 1614; 1575; 1574; 1616; 1610; 1604; 1614; 1573; 1616; 1606; 1617; 1616; 1610; 1585; 1614; 1587; 1615; 1608; 1604; 1615; 1575; 1604; 1604; 1617; 1614; 1607; 1616; 1573; 1616; 1604; 1614; 1610; 1618; 1603; 1615; 1605; 1605; 1617; 1615; 1589; 1614; 1583; 1617; 1616; 1602; 1575; 1611; 1604; 1617; 1616; 1605; 1614; 1575; 1576; 1614; 1610; 1618; 1606; 1614; 1610; 1614; 1583; 1614; 1610; 1617; 1614; 1605; 1616; 1606; 1614; 1575; 1604; 1578; 1617; 1614; 1608; 1618; 1585; 1614; 1575; 1577; 1616; 1608; 1614; 1605; 1615; 1576; 1614; 1588; 1617; 1616; 1585; 1575; 1611; 1576; 1616; 1585; 1614; 1587; 1615; 1608; 1604; 1613; 1610; 1614; 1571; 1618; 1578; 1616; 1610; 1605; 1616; 1606; 1576; 1614; 1593; 1618; 1583; 1616; 1610; 1575; 1587; 1618; 1605; 1615; 1607; 1615; 1571; 1614; 1581; 1618; 1605; 1614; 1583; 1615; 1601; 1614; 1604; 1614; 1605; 1617; 1614; 1575; 1580; 1614; 1575; 1569; 1607; 1615; 1605; 1576; 1616; 1575; 1604; 1618; 1576; 1614; 1610; 1617; 1616; 1606; 1614; 1575; 1578; 1616; 1602; 1614; 1575; 1604; 1615; 1608; 1575; 1607; 1614; 1584; 1614; 1575; 1587; 1616; 1581; 1618; 1585; 1612; 1605; 1617; 1615; 1576; 1616; 1610; 1606; 1612; Meryem oğlu İsa da: "Ey İsrailoğulları! ben size Allah'ın elçisiyim. benden önce gelen Tevrat'ı doğrulayıcı ve benden sonra gelecek Ahmed adında bir peygamberi müjdeleyici olarak (geldim)." demişti. Fakat onlara apaçık delillerle gelince "Bu, apaçık bir büyü; dündür." dediler. (Saff, 61/6) Bütün dünya, karanlıklar içinde, bu kurtarıcının gelmesini dört gözle bekliyordu.

1608; 1614; 1605; 1614; 1575; 1575; 1614; 1585; 1618; 1587; 1614; 1604; 1618; 1606; 1614; 1575; 1603; 1614; 1575; 1616; 1604; 1617; 1614; 1575; 1585; 1614; 1581; 1618; 1605; 1614; 1577; 1611; 1604; 1616; 1604; 1618; 1593; 1614; 1575; 1604; 1614; 1605; 1610; 1616

06; İşte böyle bir anda O, Kur'an'ın ifadesiyle, alemlere rahmet olarak gönderilmişti. (Enbiyâ, 21/107) Bu bakımdan sevgili peygamberimizin doğumu mutlu bir hadisedir. Peygamberimizin; ona inananlar için eşsiz bir model ve ideal örnek olduğu gayet açıktır. Zaten peygamberlerin en önemli gönderiliş gayelerinden birisi de insanlığa örnek ve model olma konularıdır. Allah, Peygamberimize hitaben Kur'an-ı Kerim'de; وَاِنَّكَلَعَلىخُلُقٍعَظيمٍ "Muhakkak sen çok yüce bir ahlâk üzeresin" (Kalem, 68/4) buyururken, insanlara hitaben de: لَقَدْ كَانَلَكُمْ فىرَسُولِاللّهِاُسْوَةٌحَسَنَةٌلِمَنْ كَانَيَرْجُوااللّهَوَالْيَوْمَالْاخِرَوَذَكَرَاللّهَكَثيرًا "Gerçekten sizin için, Allah'a ve Ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için Allah'ın Rasülü'nde çok güzel bir örnek vardır." (Ahzab, 33/21) diye buyurmaktadır. Dolayısıyla Hz. Peygamber'i örnek almak, bir müslüman için öncelikli dini bir görev durumundadır. Peygamberimizi örnek almayı, hayatından davranış modelleri çıkarmayı; O'nun sahip olduğu ahlaki faziletlerin hayata geçirilmesi, getirmiş olduğu dînî zihniyetin benimsenmesi ve gelişen olaylar karşısında onun almış olduğu tavırlara benzer tavırların sergilenmesi şeklinde anlamak daha doğru olur. Çünkü Hz. Peygamber'in yaşantısı, ancak bu şekilde örnek alındığı takdirde, kendisinden on beş asır sonra yaşayan bir insan için anlamlı hale gelebilir. İnsâni ilişkiler açısından anlamlı ve önemli olan; kişinin onun gibi giyinip, onun gibi koku sürmesi değil, onun ahlakî niteliklerine sahip olmasıdır, yani önemli olan, onun gibi adaletli, onun gibi dürüst, onun gibi merhametli olmak, kısaca insâni ilişkilerini, onun ahlakî ölçülerine uygun şekilde yürütme'tir. Günümüz insanı, peygamberimizi örnek almayı, onun gibi eř, onun gibi baba, onun gibi komşu, onun gibi vatandaş, kısaca onun gibi insan olmak şeklinde anladığı ve bunu gerçekleştirmeye koyulduğu zaman, gündelik hayatı da dahil, toplum hayatında ne kadar büyük bir değişikliğin ve mânevi zenginliğin meydana geldiğini kendiliğinden fark edecektir. İşlam toplumlarının bugün karşı karşıya bulunduğu problemlerin çüzümünde, ifade etmeye çalıştığımız bu örnek almanın çok büyük rolü olacaktır. Ancak, peygamberimizi örnek alma işinin söylendiği kadar kolay bir iř olmadığı da açıktır. Ama dindar insandan beklenen, öncelikle bu zora tâlip olması, onu gerçekleştirmek için çaba sarf etmesidir. Bunun gerçekleşmesi, öncelikle onun hayatının iyi öğrenilmesi ve

doğru değerlendirilmesiyle mümkün olabilecek bir konudur. Çünkü bir şeyin örneğini, çıkarma işleminde olduğu gibi, bir insanı örnek alma hususunda da, örneği alınacak insanın doğru tanınması ve hakkında yeterli bilgi sahibi olunması zaruridir. Bu bilgilenme sürecinde müracaat edilebilecek oldukça çok kaynak vardır. Peygamberimizin hayatı kadar açık ve net bir şekilde bilinen, tarihi bir başka şahsiyet âdeta yok gibidir. Hiçbir ahlâki değer, peygamberimizin hayatında ihmal edilmemiş olduğunu görürüz. Her ahlâki değer, gerektiği kadar ve gerektiği şekilde onun hayatında yer almıştır. Onun hayatından davranış örnekleri çıkartmamızın sebebi de budur. İşte bu bakımdan sevgili peygamberimizin hayatının; inanan insan için öz el bir anlamı vardır, çünkü inanan kişi, dini hükümlerin yaşantı haline dönüştüğünü, ahlaki değerlerin de somutlaştığını görür O'nu örnek almak demek; Güvenilir olmak demek, (Emanetlerini O'na veriyorlar, "Emin" diyorlardı.) Affedici olmak demek, (Mekkelileri toptan affetmişti.) Merhametli olmak demek, (Ağır tahriklere rağmen beddua etmemiştir. Taif..) Hoşgörülü olmak demek, (Mescide bevl, zinaya müsaade isteyen genç…) Sözünde durmak demek, (Hudeybiye günü Ebu Cendel'i geri vermesi.) Cömert olmak demek, (Ölüm hastalığında yanında bulunan üç dinarı dağıtmak..) Alçakgönüllü olmak demek, (Ben kurutulmuş et yiyen bir kadının oğluyum…) Çalışkan olmak demek, (İşlerini kendisi yapmak isterdi, söküğünü dikerdi..) Dosdoğru olmak demek, (Size bir düşman saldıracak desem bana inanır mısınız?) Adaletli olmak demek, (Kızım Fatıma dahi çalsa…) Vefakar olmak demek, (Geceler boyu ayakta durup ibadet etmek.) Kısaca peygamberimizin hayatı; İslâmi bütün değerlerin hayat bulup müşahhas hale geldiği bir alandır. Daha önce de belirttiğimiz gibi, bir dinin peygamber olmadan insanlara ulaştırılması, anlaşılması mümkün değildir. Hz. Peygamber olmadan da İslâm dininin doğru bir şekilde insanlığa aktarılmasını düşünmek fevkalade yanlıştır. Çünkü İslâm sadece Kur'an'dan ibaret değildir; o, peygamberimizin şahsında açıklanmış, hayata geçirilmiş ve bizzat onun öncüğünde kurumlaşmış bir dindir. Allah'ın Rasulü, bir taraftan Kur'an'ı tebliğ etmiş, bir taraftan onu açıklamış ve uygulamaya koymuş, diğer taraftan da, Kur'an'ın değinmediği konularda tamamlayıcı rol üstlenmiştir. Bu açıdan, Hz. Peygamber'in ve dolayısıyla sünnetin dinde önemli bir yeri vardır. Onun bu konumu, Kur'an'da çeşitli açılardan dile getirilmiştir. Buna göre; bazen peygamber'e mutlak itaat etmeyi, ona karşı çıkmamayı, onun verdiği hükümlere boyun eğmeyi emreden; قُلْ إِنكُنتُمْتُحِبُّونَاللّهَفَاتَّبِعُونِييُحْبِبْكُمُاللّهُوَيَغْفِرْلَكُمْذُنُوبَكُمْوَاللّهُغَفُورٌرَّحِيمٌ{31}

قُلْ
أَطِيعُواْ
اللّهَ
وَالرَّسُولَ فإِن
تَوَلَّوْاْ
فَإِنَّ
اللّهَ لاَ
يُحِبُّ
الْكَافِرِينَ {32} 31- De ki, siz gerçekten Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve suçarınızı bağışlasın. Çuuml;nkül; Allah çok esirgeyici ve bağışlayıcıdır. 32- De ki, Allah'a ve Peygamber'e itaat edin! Eğer aksine giderlerse, şüphe yok ki Allah kâfirleri sevmez. (Al-i İmran, 3/31-32)
وَمَا
آتَ.اكُمُ
الرَّسُولُ
فَخُذُوهُ
وَم.َا
نَهَاكُمْ
عَنْهُ
فَانتَهُوا "Peygamber size neyi getirmiş ve emretmişse, onu alın (yapın); neyi yasaklamış ise, ondan sakının" (Haşr, 59/7) مَّنْ
يُطِعِ
الرَّسُولَ
فَقَدْ
أَطَاعَ
اللّهَ "Kim Peygambere itâat ederse, gerçekte Allah'a itâat etmiştir." (Nisa, 4/80)
تِلْكَ
حُدُودُ
الل.ّهِ وَمَن
يُطِعِ
اللّهَ
وَرَسُولَهُ
يُدْخِلْهُ
جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِن
تَحْتِهَا
الأَنْهَارُ
خَالِدِينَ
فِيهَا
وَذ.َلِكَ
الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ {13}
وَم.َن يَعْصِ
اللّهَ

وَرَسُولَهُ
وَيَتَعَدَّ
حُدُودَهُ
يُدْخِلْهُ
نَاراً
خَالِداً
فِيهَا
وَلَهُ
عَذَابٌ
مُّهِينٌ {14} 13- İşte
bütün bu hükümle, Allah'ın koyduğu hükümle ve çizdiği
sınırlardır. Kim Allah'a ve Peygamberine itâat ederse Allah onu altlarından ırmaklar akan
cennetlere koyar. Onlar, orada ebedicirc; olarak kalacaklardır. İşte büyük kurtuluş
budur. 14- Kim de Allah'a ve Peygamberine isyan eder ve Allah'ın koyduğu sınırları aşarsa Allah
onu da ebedicirc; kalacağı cehennem ateşine koyar. Onun için alçaltıcı bir azab
vardır. (Nisa, 4/13-14) Bazen onun Kur'an'ı açıklamakla yükümle
olduğunu bildiren;
بِالْبَيِّن
14;اتِ
وَالزُّبُرِ
وَأَنزَلْنَ
75; إِلَيْكَ
الذِّكْرَ
لِتُبَيِّنَ
لِلنَّاسِ
مَا نُزِّلَ
إِلَيْهِمْ
وَلَعَلَّهُ
05;ْ
يَتَفَكَّرُ
08;نَ Biz o peygamberleri mucizelerle ve kitaplarla gönderdik. Ey
Peygamberim! Sana da Kur'ân'ı indirdik ki, insanlara vahyedileni açıklayasın. Belki
onlar da düşünümler. (Nahl, 16/44), Bazen haram ve helal kılma yetkisine sahip
olduğunu belirten;
قَاتِلُواْ
الَّذِينَ
لاَ
يُؤْمِنُونَ
بِاللّهِ
وَلاَ
بِالْيَوْمِ
الآخِرِ
وَلاَ
يُحَرِّمُون
14; مَا حَرَّمَ
اللّهُ
وَرَسُولُهُ
وَلاَ

يَدِينُونَ
دِينَ
الْحَقِّ
مِنَ
الَّذِينَ
أُوتُواْ
الْكِتَابَ
حَتَّى
يُعْطُواْ
الْجِزْيَةَ
عَنيَدٍ
وَهُمْ
صَاغِرُونَ Kendilerine
kitap verilenlerden oldukları halde ne Allah'a, ne ahiret gününe inanmayan, Allah'ın ve
Resulünün haram kıldığını haram tanımayan ve hak dini din edinmeyen kimselere
alçalmış oldukları halde elden cizye verecekleri hale gelinceye kadar savaş yapın. (Tevbe,
9/29) Bazen de müslümanların uyması gereken güzel bir önek olduğunu
gösteren; لَقَدْ
كَانَ لَكُمْ
فِي رَسُولِ
اللَّهِ
أُسْوَةٌ
حَسَنَةٌ
لِّمَن كَانَ
يَرْجُو
اللَّهَ
وَالْيَوْمَ
الْآخِرَ
وَذَكَرَ
اللَّهَ
كَثِيراً Şanın hakkı için
muhakkak ki size Resullulah'da pek güzel bir önek vardır. Allah'a ve son güne
ümit besler olup da Allah'ı çok zikreden kimseler için. (Ahzab, 33/21) ayetlerin
Kur'an'da yer aldığı görülür. Kur'an'da yer alan bu âyetler
açıkça gösteriyor ki, Hz. Peygamber olmadan, Kur'an'ı anlamak, dini tam
olarak uygulamak mümkün değildir. Ayrıca, Kur'an'ı açıklama ve
yürülüğe koyma yetkisini Peygamber'e tanımak ya da tanımamak, insanlara
değil, yalnızca Allah'a ait bir yetkidir. Bu yetkiyi, peygamberine bizzat Allah'ın kendisi tanımıştır.
Muhtelif gerekçelerle sünneti reddedip İslâm'ın sadece Kur'an'la anlaşılması
gerektiğini savunanların iddiası, dün olduğu gibi bugün de önyargılı ve gayr-i
samimi bir anlayışın ürünü olmaktan öteye geçmez. Şurası
muhakkak ki, bir müslüman için, dini ve dünyevi ayırım
gözetmeksizin, Hz. Peygamber'in örneklığı kaçınılmazdır. Onun
gönderiliş gayesi, kendisine verilmiş olan risalet görevinin insanlığa ulaştırılması ve bu
amaç doğrultusunda bir toplumsal yapının kurulmasıdır. Bu amaçla söylediği
sözler ve yaptığı uygulamalar, kimi zaman farz, kimi zaman haram, kimi zaman
müstehab, kimi zaman da mübah diye nitelendirilen hükümlere kaynaklık
etmektedir. Bu durum, Kur'an'ın buyrukları doğrultusunda, Hz. Peygamber'e itaatin ve onu

örnek edinmenin bir gereğidir. (Osman GÜNER, Sünnetin Anlaşılması Sorunu, Diyanet İlmi Dergi, Cilt :35, sayı; 4, sh. 59, 60 ve 72.)

1576;1615;1593;1616;1579;1618;1578;1615;
1616;1615;1604;1575;1578;1614;1605;1617;1616;1605;1614;
1605;1614;1603;1614;1575;1585;1616;1605;1614;
1575;1604;1575;1582;1618;1604;1575;1614;1602;1616; "Ben
güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim" (Ahmed b. Hanbel, Müsned, c.
2, s: 5: 381) buyuran Hz. Peygamber'in, gönderilmeden, güzel ahlakla yoğrulmuş hayat
tecrübelerini araştırmaya, ondan yararlanmaya, her zaman olduğu gibi, bugünün de
gerek ihtiyacımız var. Günümüzün müslümanları, hatta İslam
ilkeleri arasındaki kargaşa ve kaos, nice insanların buradan kaynaklanan ızdırabı, Hz.
Peygamber'in güzel ahlak ve hayat felsefesinden nasibini alamamış bazı insanların karar ve
uygulamalarında aranmalıdır. (Kutlu Doğum Haftası II, T.D.V. Yayını 1992, s: 5, 6, 9, 10.) Peygamberimiz Hz. Muhammed (S.A.S.)'i, onun güzel ahlakı, kını,
davranış ve uygulamalarını, gelişen dünya şartlarına verecek, insanlığın
problemlerine çözüm getirecek Kur'an-ı Kerim zenginliği ile yeniden tanımalı ve
tanıştırmalıyız. (A. Himmet BERKİ, Osman KESKİOĞLU, Hatemü'l-Enbiy, Hz.
Muhammed ve Hayatı, D.İ.B. Yayını, Ankara 1972, s. 1, 3, 10.)

www.islamdahayat.com

Not: Bu yazı
Şükran ve ZBUĞDAY'ın Diyanet Aylık Dergi Nisan 2000 sayısındaki
makalesinden vaaza uyarlanmıştır.

[islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler](http://www.islamdahayat.com)